

УДК 338.23

Грицуленко С.І.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства та корпоративного управління
Одеської національної академії зв'язку імені О.С. Попова

ДОСЛІДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ МОНІТОРИНГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

STUDIES OF INNOVATION IN THE CONTEXT OF MONITORING REALIZATION OF INNOVATION POLICIES

АНОТАЦІЯ

У статті наведено результати аналізу інноваційної діяльності в економіці України з точки зору визначення загальної динаміки. Виявлено проблеми статистичного спостереження інноваційних процесів. Розглянуто організаційно-управлінські процеси інноваційної сфери економіки. За результатами дослідження визначена вітчизняна система моніторингу інноваційної діяльності у контексті розробки і реалізації інноваційної політики.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційна політика, інноваційний процес, інноваційно активні підприємства, інформаційна база, система моніторингу, оцінка й аналіз, управління.

АННОТАЦИЯ

В статье представлены результаты анализа инновационной деятельности в экономике Украины с точки зрения определения общей динамики. Выявлены проблемы статистического наблюдения инновационных процессов. Рассмотрены организационно-управленческие процессы инновационной сферы экономики. По результатам исследования определена отечественная система мониторинга инновационной деятельности в контексте разработки и реализации инновационной политики.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационная политика, инновационный процесс, инновационно активные предприятия, информационная база, система мониторинга, оценка и анализ, управление.

ANNOTATION

The article presents the results of the analysis of innovative activity in the economy of Ukraine from the point of view of determining the overall dynamics. Identified problems in the statistical monitoring of innovation processes. Examines the organizational and managerial processes of innovation sphere of economy. The results of the study determined the domestic system of monitoring of innovation activity in the context of developing and implementing innovation policy.

Keywords: innovative activities, innovation policy, innovation process, innovation active enterprises, information base, system of monitoring, evaluation and analysis, management.

Постановка проблеми. Сучасний досвід розвитку світової економіки свідчить, що впровадження інновацій є основою формування конкурентних переваг економічних суб'єктів, умовою їх виживання у конкурентній боротьбі. Інноваційний розвиток компаній виступає важливішим чинником зростання економіки, а інноваційність економіки, у свою чергу, значно впливає на рівень розвитку суспільства країни в цілому. У таких умовах ключовим інструментом інноваційної переорієнтації економіки України виступає процес інноваційної діяльності (далі – ІД), в основі якого здійснюється інноваційна політика. Головною метою ІД будь-якої сучасної

компанії є забезпечення конкурентоспроможності та довготривалої ефективності її функціонування на ринку. Проте в Україні зміна пріоритетів у конкуренції суб'єктів економіки не відбувається, на що вказує незначна частка інноваційної продукції у ВВП і негативна динаміка її зменшення. Так, за офіційними даними національної статистики, у 2000 р. цей показник становив 9,4% реалізованої промислової продукції, а в 2014 р. – лише 2,5% [1], скоротившись майже у чотири рази. Тобто, вже протягом тривалого періоду часу, 90-98% промислової продукції не відповідає сучасному рівню науково-технологічного забезпечення, отож не є конкурентною на ринку інноваційної продукції. У зв'язку з необхідністю прискорення розвитку загального інноваційного процесу в якості основного фактору економічного зростання країни, питання отримання інформації про стан ІД і ефективність протікання її процесів через налагоджену систему моніторингу, на дані якого спирається інноваційна політика, набувають особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань ІД і моніторингу в тих областях знань, інструментом яких він виступає, приділено увагу з боку таких вітчизняних і зарубіжних вчених і практиків, як: О. Бутнік-Сіверський, В. Геєць, Я. Жаліло, І. Федулова, П. Завлін, Р. Фатхутдінов, А. Андерсон, І. Нонака, Р. Барро, В. Лексін, А. Когут, А. Швецов та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на достатню розробленість сучасною наукою питань моніторингу з точки зору категоріального апарату і застосування його інструментів у вирішенні управлінських завдань, в Україні система постійного моніторингу ІД, що здатна надавати релевантну інформацію, характеризується обмеженістю спостережень і невідповідністю потребам управління загальним інноваційним процесом, що й обумовило мету даного дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є проведення аналізу інноваційної складової економіки України на базі статистичної інформації і виявлення проблем останньої для визначення вітчизняної системи моніторингу ІД у

контексті розробки і реалізації рішень інноваційної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес ІД охоплює освіту, науку, техніку, управління, економіку і підприємництво. ІД, як і інші види господарської діяльності, здійснюється економічними суб'єктами лише за умови її вигідності і доцільності. Проте в реаліях сьогодення прагнення вітчизняних суб'єктів господарювання до економічного зростання через прискорений розвиток інноваційних процесів наштовхується на серйозні труднощі, зумовлені, як об'єктивними, так і суб'єктивними причинами, що негативно позначилося на інноваційній ситуації в цілому.

Так, за даними офіційної статистики з обстеження ІД в економіці України [1], незважаючи на збільшення частки підприємств і організацій, здійснюючих технологічні інновації (+13,2%), темпи падіння інноваційної активності на кінець 2014 р. склали більше 25% (табл. 1).

Лідерство у сфері впровадження технологічних інновацій у 2008-2010 рр. належало підприємствам таких сфер економіки, як: інформатизація (в середньому 26,8%), переробна промисловість (22,9%), фінансова діяльність (22,7%). У період 2012-2014 рр. найвищий рівень інноваційної активності спостерігався серед підприємств переробної промисловості (19,5%), з постачання електроенергії (18,6%) та сфери інфокомунікацій (16,3%) (табл. 2).

Більшість технологічно активних суб'єктів економіки зосереджено у промисловості країни (10,5%), передусім, на підприємствах з постачання електроенергії (12,6%) і переробних виробництв (9,3%).

Проте інноваційна активність вітчизняних господарюючих суб'єктів залишається дуже низькою (14,6%). Для порівняння, у західноєвропейських країнах цей показник сягає 50-70%, у більшості східноєвропейських – 30-50%, у Болгарії, Польщі і Румунії – 20-27% [2, с. 300]. Випереджає Україну за цим індикатором і Білорусь (>24%). Подібна ситуація склалася і з технологічними інноваціями, показник активності у сфері здійснення яких не перевищує 6%. Тоді як у Німеччині – це 55%, Італії – 42%, Естонії – 38%, Польщі – 16%, Білорусі – 22%, Росії – 9% (хоча сукупний рівень інноваційної активності в економіці складає лише 10%) і тільки Румунія (6,3%) ближча за всіх до України за даним критерієм [2, с. 301].

Окремо слід наголосити і на недостатньому, як для високотехнологічної галузі, рівні інноваційної активності інфокомунікаційних компаній (16,3%), лише третина яких займається технологічними інноваціями. Тоді як саме дана галузь відповідальна за інформаційне забезпечення інноваційних процесів.

Відтак, інноваційну ситуацію в Україні визначають підприємства промислового сектору економіки. Динаміка основних показників оцінки ІД у промисловості наведена у таблиці 3.

Таблиця 1

Розподіл підприємств і організацій за типами інновацій

Показник (у % до загальної кількості)	Середнє значення за періодами років		Індекс динаміки
	2008–2010	2012–2014	2012–2014 2008–2010
Частка інноваційно активних підприємств в економіці, у т.ч. здійснювали інновації за типами:	19,5	14,6	0,749
– технологічні (продуктові та/або процесові)	5,3	6,0	1,132
– нетехнологічні (організаційні та/або маркетингові)	8,8	5,1	0,580
– технологічні та нетехнологічні	5,4	3,5	0,648

Таблиця 2

Розподіл інноваційно активних підприємств за видами економічної діяльності і типами інновацій за 2012–2014 рр. (у % до загальної кількості)

Види економічної діяльності	Інноваційно активні підприємства	У тому числі здійснювали інновації:		
		технологічні	технологічні і нетехнологічні	нетехнологічні
УСЬОГО В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	14,6	6,0	3,5	5,1
ПРОМИСЛОВІСТЬ, з неї:	16,8	10,5	4,2	2,1
Добувна промисловість	11,9	7,3	1,9	2,7
Переробна промисловість	19,5	9,3	5,4	4,8
Постачання електроенергії	18,6	12,6	3,0	3,0
Водопостачання	10,2	6,4	1,3	2,5
ОПТОВА ТОРГІВЛЯ	11,2	2,1	2,0	7,1
ТРАНСПОРТ І ЗВ'ЯЗОК	3,3	2,9	1,5	2,9
ІНФОРМАЦІЯ І ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ	16,3	5,2	5,4	5,7
АРХІТЕКТУРА та ІНЖИНІРИНГ	12,8	5,3	2,9	4,6

Аналіз отриманих результатів виявив такі негативні тенденції з реалізації ІД промисловими підприємствами:

1. Зниження в середньому як показників загальної кількості інноваційно активних підприємств (-4%), їхньої частки в обсязі промислових (-7,5%), так і числа таких, що мали інноваційні витрати (-6%), впроваджували інновації (-10%) та реалізовували інноваційну продукцію (-13%).

2. Інноваційні витрати по видах розподілені більшою часткою не на здійсненні науково-

дослідних робіт (17%), а на придбанні вже готових машин, обладнання і програмного забезпечення (65%). До того ж на придбання зовнішніх науково-дослідних робіт витрачається вдвічі більше коштів, ніж на проведення власних. За період аналізу спостерігається значне падіння темпів загального обсягу інноваційних витрат (у середньому на 18%).

3. Очевидним стає і зменшення загального числа впроваджених інновацій (з 5591 од. у 2012 р. до 5404 од. у 2014 р.), обсягів реалізованої інноваційної продукції (з 36,2 млрд грн

Таблиця 3

Динаміка основних показників оцінки ІД у промисловості

Показник	Значення по роках			Індекс динаміки		
	2012	2013	2014	13/12	14/13	14/12
Показники оцінки інноваційної активності промислових підприємств						
Загальна кількість інноваційно активних підприємств у промисловості, од., з них:	1758	1715	1609	0,976	0,938	0,915
• мали інноваційні витрати	1362	1337	1206	0,982	0,902	0,885
• впроваджували інновації, з них:	1371	1312	1208	0,881	0,921	0,881
• реалізовували інноваційну продукцію	1037	1031	905	0,994	0,878	0,873
Частка інноваційно активних підприємств у загальному числі промислових, %	17,4	16,8	16,1	0,966	0,958	0,925
Обсяг інноваційних витрат, млн. грн., у т.ч.:	11481	9563	7696	0,832	0,805	0,670
• на внутрішні науково-дослідні роботи	965	1312	1222	1,360	0,931	1,266
• на зовнішні науково-дослідні роботи	231	327	533	1,416	1,630	2,307
• на придбання машин, обладнання і програмного забезпечення	8052	5546	5115	0,689	0,922	0,635
• придбання інших зовнішніх знань	47	87	47	1,851	0,540	1,000
• інші витрати	2186	2291	779	1,048	0,340	0,356
Кількість впроваджених інновацій, од.	5591	4714	5404	0,843	1,146	0,967
Обсяг реалізованої інноваційної продукції (інноваційні доходи), млн грн	36158	35863	25669	0,991	0,716	0,710
Частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової, %	3,3	3,3	2,5	1,000	0,758	0,758
Показники оцінки ефективності використання результатів ІД у промисловості						
Собівартість впровадженої інновації, грн./ 1 од.:						
співвідношення інноваційних витрат та кількості впроваджених інновацій	2,053	2,029	1,424	0,988	0,702	0,694
Доходність впровадженої інновації, грн./ 1 од.						
співвідношення інноваційних доходів та кількості впроваджених інновацій	6,467	7,608	4,750	1,176	0,624	0,734
Інвестиційна озброєність інноваційного виробництва, млн. грн. / 1 од.:						
співвідношення інноваційних витрат та кількості інноваційно активних підприємств	6,531	5,576	4,783	0,854	0,858	0,732
Продуктивність інноваційного виробництва, млн. грн. / 1 од.:						
співвідношення інноваційних доходів та кількості інноваційно активних підприємств	20,57	20,91	15,95	1,017	0,763	0,776
Інноваційний прибуток, млн. грн.:						
різниця між інноваційними доходами та інноваційними витратами	24667	26300	17973	1,066	0,683	0,729
Коефіцієнт рентабельності інноваційного виробництва:						
співвідношення інноваційних прибутків та інноваційних витрат	2,149	2,750	2,335	1,230	0,849	1,087
Коефіцієнт рентабельності інноваційних продажів:						
співвідношення інноваційних прибутків та інноваційних доходів	0,682	0,733	0,700	1,075	0,955	1,026

до 25,7 млрд грн), а також її питомої ваги у загальному обсязі промислової на 24,2%.

4. Як наслідок, відбувається погіршення показників ефективності використання результатів ІД на кінець 2014 р.:

- падіння інноваційного прибутку на 27%, зумовлене зменшенням інноваційних витрат (-33%) і доходів (-29%);

- зниження показників інвестиційної озброєності (-26,8%) і продуктивності (-22,4%) інноваційного виробництва, спричинене загальним падінням інноваційної активності;

- падіння собівартості (-30,6%) впровадженої інновації за одночасного зменшення показника її доходності (-26,6%) уповільнило темпи зростання коефіцієнтів рентабельності інноваційного виробництва (+8,7%) та інноваційних продажів (+2,6%).

Отже, негативна динаміка основних показників ІД в економіці країни вказує на існування певних проблем у її здійсненні, що вимагає, передусім, відповідної організації процесів у сфері інновацій через розробку і реалізацію ефективної інноваційної і науково-технічної політики з комплексу теоретичних принципів і методів управління, цілей і завдань, практичних заходів з розвитку науки, техніки, праці і виробництва. Як показує аналіз наукових джерел з проблеми дослідження [3-5], загалом інноваційна політика спрямована на забезпечення конкурентоспроможності економіки, як через створення внутрішніх умов для випуску на ринок конкурентних товарів і послуг, так і використання сучасного стратегічного ресурсу – виключних прав інтелектуальної власності (ІВ) в якості інструменту конкурентної боротьби за переділ ринків на свою користь. Отже, її практичні заходи концентруються на технологічному оновленні виробництва, прогресі знань і підвищенні кваліфікації персоналу, задоволенні потреб ринку у наукоємній і високотехнологічній продукції, формуванні власних портфелів ІВ, розробці стратегій ведення патентної боротьби. Рішення, що приймають при розробці і реалізації інноваційної політики, повинні мати у своїй основі оперативну, повну і достовірну інформацію з протікання інноваційних процесів через спеціально організоване систематичне спостереження – моніторинг.

Під моніторингом у контексті проблеми дослідження, нами розуміється вид управлінської діяльності, який реалізується через систему інформаційного забезпечення рішень інноваційної політики з трансформації науково-технічних результатів (ІВ) в інноваційний продукт, як результат ІД в інноваційному процесі. До конкретних завдань моніторингу ІД належать такі, як: визначення ресурсів і результатів ІД, виявлення проблем реалізації ІД, обґрунтування заходів ефективної інноваційної політики, що за суттю та економічним змістом знаходить своє відображення у стратегії інноваційної моделі розвитку. Дане тлумачення

моніторингу ІД відповідає структуризації інноваційної моделі розвитку господарської системи, запропонованої відомим українським дослідником у даній сфері О.Б. Бутнік-Сіверським [6].

Відтак, моніторинг ІД, як налагоджена система, включає такі ланки, як: моніторинг (спостереження, контроль) процесу ІД – оцінка й аналіз ресурсів та результатів ІД – оцінка і аналіз альтернативних варіантів рішень інноваційної політики у розробці і реалізації інноваційної стратегії розвитку. Ключова роль у системі моніторингу відводиться кількісним оцінкам конкретних ситуацій, що є підставою, як для проведення аналізу ІД через надання даних для всебічного розгляду її стану, особливостей і тенденцій розвитку, так і підготовки та прийняття економічно обґрунтованих рішень на різних рівнях управління інноваційним розвитком.

Незважаючи на широке застосування інструменту оцінки в інноваційній політиці, нині єдиного підходу до її визначення немає. Серед основних труднощів оцінки ІД виділяють проблеми теоретико-методичного характеру та інформаційно-статистичного, зумовлені нерозробленістю методології вивчення інноваційних процесів і специфікою науки та інновацій.

У ході подолання методологічних труднощів оцінки ІД раціональним є сукупне застосування її методів (ресурсних, діяльнісних на основі натуральних, вартісних, похідних від них форм показників; економічних з їх вартісними показниками і перевагами щодо відображення основної мети виробництва – ефективності [7; 8]) в якості інструменту комплексного аналізу, що з точки зору прийняття рішень дозволить диференціювати проблеми у ході створення і впровадження інновацій, обґрунтувати доцільніший варіант розв'язання.

Акцентуючи увагу на проблемах інформаційно-статистичного характеру, розглянемо їх у розрізі одного з основних критеріїв оцінки ІД – об'єктивність і доступність вихідних даних. Так, застосування найбільш розповсюджених підходів до статистики науково-технічного прогресу (статистика науки, бібліометрична і патентна статистики, технологічний баланс платежів, як характеристика міжнародної передачі технологій), методи і показники якої часто непрямо відображають результативність і ефекти наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, ускладнює отримання об'єктивних оцінок. А невирішеність кола проблем вітчизняної статистики щодо її методології та організації обмежує процес оцінки ІД з позиції доступності первинної інформації. Так, на наш погляд, основними проблемами є такі:

- недостатність актуалізації існуючого інструментарію спостереження, зумовлене не лише швидкою мінливістю ситуації в ній, а часто несвоєчасним впровадженням міжнародних і європейських статистичних стандартів;

- неповнота баз даних і невідповідність інформації завданням управління інноваційними процесами в економіці, зокрема з таких питань, як:

- наука та інновації (відсутність показників матеріально-технічної бази та інноваційної активності наукових організацій; обмеженість, як обстеження ІД через наведення показників промислових підприємств і майже за їх відсутності по інших суб'єктах ІД, так і представлення її показників у розрізі ресурсного забезпечення технологічних і нетехнологічних інновацій за відсутності по відповідних витратах і персоналу; мало інформативне для цілей управління обстеження ІД в економіці країни через стислі експрес-випуски);

- інформаційне суспільство (обмеженість індикаторів лише даними щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах, стану і розвитку зв'язку, стану обчислювальної техніки, останнє обстеження якої відбулось у 2009 р., залишаючи за межами систематичного моніторингу показники науково-дослідних розробок та ІД у галузі інфокомунікацій);

- нерозвиненість системи статистичних спостережень, що проявляється у відсутності узагальнених видань, які всебічно відображають процес здійснення ІД її суб'єктами (на теперішній час релевантна інформація розпорошена по інформаційних ресурсах різних державних міністерств і відомств), а також якісних, інтегральних і експертних оцінок.

Відтак, очевидно є проблема формування адекватної інформаційної бази, основною вимогою до якої, поряд з надійністю, достовірністю, повнотою, оперативністю отримання, є її значущість для прийняття управлінських рішень на основі отриманих оцінок. При цьому, висока динаміка змін, потреба у доступній інформації, виходячи із наявності її джерел і можливості адекватної інтерпретації для вирішення завдань вивчення та управління інноваційним розвитком має, як теоретичне, так і практичне значення. Доцільним тут може стати залучення до регулярного обстеження процесу ІД науково-дослідних організацій, освітніх установ за ініціативи і підтримки органів виконавчої влади та інших зацікавлених державних і недержавних структур.

Виявлені щодо вітчизняної статистичної інформації проблеми, обумовлюють необхідність визначення учасників загального інноваційного процесу, виходячи з їхньої ролі і ваги в останньому. Так, специфіка інноваційного процесу вимагає залучення до його реалізації великої кількості учасників різних форм власності і видів діяльності, зумовлює особливості фінансування і побудови складних і різноманітних комунікаційних потоків і стосунків. Отже, дослідження ІД на базі статистичної інформації передбачає охоплення спостереженням наступних її безпосередніх і самостійних суб'єктів, взаємопов'язаних і взаємодіючих на

основі тісних мережевих зв'язків між собою і зовнішньою середою (державна, індивідуальні новатори, інвестори, замовники, посередники, споживачі):

1. Освітні установи як база підготовки (пере-підготовки, підвищення кваліфікації) кадрів через безперервну освіту, основа створення і трансферу знань у науково-інноваційну та інноваційно-підприємницьку сфери діяльності.

2. Наукові, науково-дослідні, дослідно-конструкторські організації як джерело продукування і просування в інноваційно-підприємницьку діяльність інноваційних продуктів (результати науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки нової технології (у т.ч. інформаційної) чи продукції з виготовленням експериментального зразка, дослідної партії, що відповідають вимогам до ІД [9]).

3. Інноваційно активні підприємства як засіб доведення нових наукових знань і прикладних розробок практичної спрямованості до споживача у вигляді інноваційної продукції (результати інноваційно-підприємницької діяльності, як нові конкурентоспроможні товари чи послуги, що відповідають вимогам до ІД [9]).

Особливе місце у загальному інноваційному процесі займає ІД компаній інфокомунікаційної сфери економіки, що значно впливає на її традиційні галузі, висуваючи нові технологічні вимоги до продукції, організації виробництва, внутрішньогалузевої комунікації. Власне, вся галузь, як постійно змінюваний і доповнюваний комплекс нововведень, виступає сучасним засобом задоволення інформаційних та інтелектуальних потреб суспільства, що вимагає окремої і пильної уваги по спостереженню ІД її суб'єктів.

4. Інфокомунікаційні компанії, як засіб забезпечення інформаційної взаємодії суб'єктів економіки в цілому та ІД зокрема, й обміну інформацією, яка стосовно намірів, досвіду, здійснення, впровадження інновацій, в свою чергу, виступає стимулом впровадження інноваційних процесів в економіці.

Ключовими досягненнями ІД інфокомунікаційних компаній є, передусім, технологічні інновації: інформаційні технології, внаслідок застосування яких до інформаційних ресурсів у вигляді релевантної інформації і знань, створені нові результати інформаційної діяльності – інформаційні продукти та інформаційні послуги з їх отримання і надання користувачам для задоволення інформаційних потреб [10, с. 152-154]. Сукупне використання інформаційних технологій, продуктів і послуг із застосуванням засобів обчислювальної техніки виступає інструментом інформаційного забезпечення інноваційних процесів через формування інформаційної бази створення і впровадження інновацій та обслуговування інформаційних процесів управлінської системи ІД.

На підставі зазначеного, а також виявлених В.В. Гольберт [11] особливостей реалізації ста-

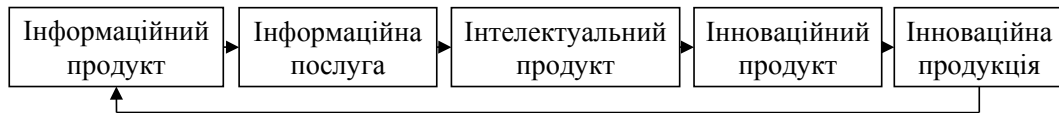

Рис. 1. Взаємозв'язок результатів інформаційної та інноваційної діяльності

дій інноваційного процесу і відповідних ним продуктів: створення новини (інтелектуальний продукт – нові знання, передані у вигляді інформації) – застосування новини у виробництві, підготовка виробництва до нововведення (переведення новини в інноваційний продукт) – розповсюдження інновацій на ринку (переведення новини в інноваційну продукцію), на рисунку 1 показано взаємозв'язок результатів інформаційної та інноваційної діяльності.

Отже, інформація, що надходить з ринків інноваційної і науково-технічної продукції стимулює її оновлення і створення принципово нових результатів інформаційної та інноваційної діяльності у ході подальшого впровадження інноваційних процесів.

Відтак, виходячи з того, що відправною точкою системи моніторингу є формування інформаційної бази вивчення та управління ІД через регулярне обстеження інноваційних процесів в економіці, розглядаються наступні блоки показників: освіта, наука, інновації, інформаційне суспільство, що у сукупності характеризують її ресурси і результати у вигляді нових наукових знань і їх практичного застосування в якості нових товарів і послуг. Визначені таким чином результати оцінки, в свою чергу, виступають підґрунтям, як для аналізу стану і прогнозування тенденцій розвитку ІД, так і економічного обґрунтування рішень інноваційної політики в інноваційній стратегії розвитку.

Таким чином, визначальним принципом організації вітчизняної системи моніторингу ІД в контексті розробки і реалізації ефективної інноваційної політики є формування аналітичної й управлінської інформації через охоплення спостереженням учасників загального інноваційного процесу, виходячи з їх ролі і ваги в останньому з метою проведення комплексного аналізу на основі методології оцінки, відповідної завданням управління інноваційним розвитком.

Важливим у процесі дослідження ІД є налагодження відповідної системи моніторингу і на регіональному рівні економіки.

Висновки. Виявлена по результатах аналізу негативна динаміка основних показників ІД в економіці України загалом і промислового секторі, зокрема, нерозвиненість і невідповідність статистичної інформації завданням управління загальним процесом ІД, зумовили необхідність визначення вітчизняної системи її моніторингу в контексті розробки і реалізації рішень інноваційної політики. З урахуванням зазначеного, за підсумками дослідження отримано певні висновки:

1. Основою ефективного функціонування інноваційної сфери економіки виступає інноваційна політика, завдання і практичні заходи якої націлені на забезпечення конкурентоздатності економіки через створення умов для випуску на ринок конкурентних товарів (послуг) та використання виключних прав ІВ в якості переважного засобу конкурентних стратегій.

2. Ключовим інструментом розробки і реалізації ефективної інноваційної політики є дослідження процесу ІД через налагоджену систему моніторингу.

3. Відправною точкою моніторингу ІД є формування інформаційної бази її вивчення та управління шляхом регулярного обстеження інноваційних процесів в економіці по показниках освіти, науки, інновацій, інформаційного суспільства в якості сукупної характеристики можливостей і результативності реалізації. Отримані результати оцінки, у свою чергу, виступають базою для аналізу стану і прогнозування тенденцій розвитку ІД та прийняття економічно обґрунтованих рішень інноваційної політики у стратегії інноваційного розвитку.

Таким чином, визначальним принципом організації вітчизняної системи моніторингу ІД у контексті розробки і реалізації ефективної інноваційної політики є формування аналітичної й управлінської інформації через охоплення спостереженням учасників загального інноваційного процесу з урахуванням їхньої ролі і ваги в останньому для проведення комплексного аналізу із застосуванням методології оцінки, адекватної завданням управління інноваційним розвитком.

Подальші дослідження концентруватимуться на питаннях інформаційного забезпечення інноваційних процесів у системі моніторингу ІД.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Индикаторы инновационной деятельности: 2015 : статистический сборник / Н.В. Городникова, Л.М. Гохберг, К.А. Дитковский и др.; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М. : НИУ ВШЭ, 2015. – 320 с.
3. Лисюк В.М. Інноваційна політика – основа модернізації економіки держави [Електронний ресурс] / В.М. Лисюк, М.Г. Скрипник // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 1(6). – С. 147-152. – Режим доступу : <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n1.htm>.
4. Задумкин К.А. Региональная научно-техническая поли-

- тика: основы формирования и мониторинг реализации / К.А. Задумкин, И.А. Кондаков // Проблемы развития территории. – 2010. – Вып. 3(49). – С. 14-19.
5. Ковалев М. Интеллектуальная собственность в экономике / М. Ковалев // Экономист. – 2003. – № 1. – С. 37-44.
 6. Бутнік-Сіверський О.Б. Трансформація інтелектуальної власності в інноваційний продукт та особливості бухгалтерського та податкового обліку [Електронний ресурс] / О.Б. Бутнік-Сіверський. – Режим доступу : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9809/1/transformacija.pdf>.
 7. Ладный А.О. Анализ данных в задачах управления научно-техническим потенциалом [Электронный ресурс] / А.О. Ладный // Интеллектуальные технологии и системы : сб. учебн-метод. работ и статей аспирант. и студ. – Вып. 6. – М. : Эликс, 2004. – Режим доступа : <http://www.philippovich.ru/Library/Books/ITS/wwwbook/ist6/ladni/ladni.htm>.
 8. Гонин В.Н. Методические подходы оценки эффективности инновационной деятельности в экономических системах / В.Н. Гонин, А.Н. Кошурников, Н.Н. Ханчук // Вестник Бурятского гос-го ун-та. – 2012. – № 2. – С. 6-12.
 9. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. за № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/show/40-15>.
 10. Лазарева С.Ф. Економіка та організація інформаційного бізнесу : навч. посіб. / Лазарева С.Ф. – К. : КНЕУ, 2002. – 667 с.
 11. Гольберт В.В. Структурная модель инновационного процесса / В.В. Гольберт // Наука. Инновации. Образование. – 2008. – Вып. 6. – С. 210-222.